

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Гуменюк В.В.

студент;

Кобеля З.І.

кандидат економічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПРОБЛЕМАТИКА ПОНЯТТЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

В сучасних умовах конкурентні переваги економіки та її можливості напряму визначаються накопиченим та задіяним в країні трудовим потенціалом.

Людський потенціал не лише визначає можливості держави бути забезпеченою творчими, кваліфікованими кадрами в майбутньому, але й впливає на можливості розширеного суспільного відтворення в його демографічних, економіко-соціальних та духовних аспектах. На перший план висувається проблема формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку. Він складається з таких основних елементів: здатність людини до простої та складної праці, рівень обізнаності та досвід, переданий від членів родини, отримання загальної середньої та вищої освіти, інтелектуальні знання, винаходи, патенти, управлінські стратегії та професійний досвід.

Теоретичною базою дослідження стали праці таких українських та зарубіжних вчених, як Безтелесна Л., Беккер Г., Брукінг Е., Геєць В., Грішнова О., Данилішин Б., Каминська Т., Клімов С., Г. М. Гузенко., 2010 2 Климко С., Куценко В., Лібанова Е., Радіонова І., Рімашевська Н., Томчук Н., Чухно А., Щетинін В.

Метою статті є розкриття головних складових змісту людського потенціалу, обґрунтування чинників та пріоритетних напрямів його розвитку.

Проблема термінологічної визначеності поняття «людський потенціал» і його співвідношення з близькими категоріями – «трудова потенціал», «людський капітал» – має велике значення як для теоретичних так і практичних досліджень [2].

На початку 80-х років ХХ ст. у науковий обіг запроваджено поняття «трудова потенціал». Визначаючи цю економічну категорію, варто мати на увазі, що трудова потенціал є узагальненою, збірною характеристикою ресурсів, залежно від місця і часу. Проте єдиного загальновизнаного тлумачення змісту категорії «трудова потенціал» не існує. Так, Г. Сергєєва і Л. Чижова стверджували, що трудова потенціал – це ті ресурси праці, якими володіє суспільство. В. Оникієнко під трудовим потенціалом розумів сукупність працездатного населення, яке має відповідну професійно-

кваліфікаційну підготовку, застосовує працю у народному господарстві з урахуванням її технологічної та технічної оснащеності. Ми підтримуємо думку В. Костакова і А. Попова, які вважали, що трудовий потенціал – це трудові ресурси території (країни регіону) в єдності їх кількісного і якісного аспектів [4].

Людський потенціал – це міра втілених у людині природних здібностей, таланту, рівня освіти, кваліфікації та їх здатність приносити дохід [3].

Людські ресурси – та частина людського потенціалу, яка має безпосереднє відношення до людей. Це знання, практичні навички, творчі і розумові здібності людей, їхні моральні цінності, культура праці. О. Грішнова зазначає, що «людські ресурси – це специфічні й найважливіші ресурси з усіх видів економічних ресурсів [3].

Розглянутий по відношенню до окремої людини трудовий потенціал відповідає її робочій силі, яка виступає в певній суспільно-економічній якості (соціально-економічній формі). На рівні суспільства в цілому під трудовим потенціалом слід розуміти суспільну комбінацію тих особистісних властивостей, здібностей, знань і навичок людей, які вони застосовують або можуть застосовувати в суспільному виробництві на даному етапі його розвитку. Трудовий потенціал являє собою лише одну з підсистем більш об'ємною категорії – людський потенціал [2].

Наше молоде покоління – це майбутнє країни. Підвищення рівня ефективності людського потенціалу – це фундамент для структурної перебудови або удосконалення у всіх сферах економіки, урізноманітнення певного виробництва, підвищення вимог щодо якості випущеної продукції та освоєння інноваційних технологій. В свою чергу, кожна країна різниться тим, що в неї зосереджене різне за своєю економічною активністю та спроможністю до виконання певного ряду завдань населення [1].

На макрорівні людський потенціал є складною соціально-економічною системою, на нього впливає низка факторів і заходів, тому його стан характеризується сукупністю показників, які доповнюють один одного: життєвий потенціал населення; інвестування у формування та нагромадження людського потенціалу; науковий потенціал суспільства; потенціал зайнятості; освітній потенціал; потенціал здоров'я; культурний потенціал. Людський потенціал стосується всіх верств населення, спроможних до будь-якої соціально-позитивної діяльності, охоплює такі аспекти, як можливості і кількісного, і якісного розвитку людської спільноти, можливості економічної і соціальної діяльності, соціальної взаємодії і взаєморозуміння. Категорія «людський потенціал» характеризує відносини стосовно його самореалізації як у трудовому процесі, так і за його межами. Якщо трудовий потенціал на індивідуальному рівні відповідає робочій силі, то людський потенціал – особистості [2].

Теоретики людського капіталу акцентували увагу на зв'язку певних типів вкладень у людину, перш за все витрат на освіту, з його майбутніми доходами і економічним зростанням, виділили і всебічно досліджували інвестиційний аспект витрат на розвиток людини. Ними було детально проаналізовано механізм економічної віддачі від людського капіталу, який в умовах

нормально функціонуючої ринкової економіки регулює попит на освіту і забезпечує приплив ресурсів у різні ланки системи освіти. Результатом стало формування в рамках неокласичного синтезу теорії людського капіталу. Людський капітал – це, безумовно, самостійний, відмінний від інших різновид капіталу, який характеризується особливими, специфічними рисами. Зміст поняття людського капіталу охоплює два аспекти: 1) як запас (ресурс) здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, якими володіє людина і які сприяють зростанню продуктивності праці і впливають на зростання доходів; 2) як потік доходів протягом усього життя людини. Людський капітал – це здатність економічно активного населення (або окремої особи) брати участь у створенні суспільного продукту і приносити дохід його власнику. Для покращення якості людського капіталу та його відповідності економічним вимогам він потребує постійних інвестицій [2].

Людина повинна брати участь в усіх процесах, які формують сферу її життєдіяльності. Стійкий людський розвиток вимагає соціально орієнтованого зростання, але також вимагає того, щоб люди мали політичну, економічну, соціальну свободи, рівні можливості, свободу пересування, реалізації творчих здібностей, гарантії прав людини. Механізм формування людського потенціалу має також екологічну складову. Людський розвиток та економічне зростання нерозривно пов'язані з необхідністю збереження природного середовища й забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини. Постійне зростання виробництва при ігноруванні екологічних аспектів веде до поглиблення глобальних проблем [2].

Безперервна освіта і самоосвіта протягом всього життя (школа у широкому розумінні) – це найважливіша умова і засіб формування, розвитку і реалізації людського потенціалу економіки знань. Створення дієвої системи доступної безперервної освіти і самоосвіти (школи у широкому розумінні) є базисом розвитку людського потенціалу економіки знань: 1) освіта забезпечує одержання людиною вже накопичених суспільством знань; 2) освіта сприяє придбанню нових знань; 3) освіта є чинником перетворення знань на інтелектуальний капітал особистості. Забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення, продовження періоду активного довголіття, тривалості життя людей, орієнтації на здоров'я як соціальну цінність, яка забезпечує громадянину конкурентоспроможність на ринку праці, професійне довголіття, пов'язаний з цим добробут – одна з визначальних складових гуманітарної політики держави, підґрунтя поліпшення якості життя, зміцнення людського потенціалу, збереження генофонду українського народу [2].

Саме від нашого молодого покоління залежить наше майбутнє. Тому слід приділяти велику увагу його моральному та практичному піднесенню шляхом надання усіх можливих знань та вмінь, досвіду та стратегічній тактиці поведінки в конкретних економічних процесах.

Людський потенціал – це сукупні можливості окремої людини або населення країни, регіону, іншої спільноти до економічної, соціальної діяльності та до власного розвитку. Поняття людського потенціалу охоплює такі властивості людини, як потреби та інтереси, рівень життя, рівень здоров'я, загальні та професійні знання, кваліфікацію, мотивацію діяльності,

ставлення до праці, ініціативність та підприємливість, способи поведінки. Методологічною базою аналізу процесів відтворення людського потенціалу найбільш часто виступає теорія людського капіталу, яка концентрується навколо розвитку людини, орієнтованого на потреби суспільного виробництва, досліджує вдосконалення людини як фактора виробництва.

Список використаних джерел:

1. Беломестнова С. А. Людський потенціал та його конкурентоспроможність у розвитку соціально-трудова відносин / Беломестнова С. А. – Херсон.
2. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні : УДК 330.142; 33 / Гузенко Г. М. – 9 с.
3. Замараєв А. В. Людський потенціал у системі державного управління в Україні: першочергові завдання і способи вирішення : УДК 316:42 / Замараєв А. В., 2016. – 5 с.
4. Іляш О. І. Людський капітал, Трудовий потенціал, Економіка праці та соціально-трудова відносини [Електронний ресурс] / О. І. Іляш – Режим доступу до ресурсу: http://libfree.com/102776711_ekonomikalyudskiy_kapital.html.

Пілько А.Д.

кандидат економічних наук, доцент;

Грабовецька Г.П.

магістр,

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ

Незважаючи на деяке пожвавлення інвестиційного процесу в Україні, позитивні тенденції в інвестиційній сфері ще не набули сталого характеру. Крім того, в умовах трансформації економічних відносин, а також несприятливої зовнішньополітичної ситуації продовжують діяти чинники, що стримують розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності.

Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні є однією з найважливіших умов залучення інвестицій. Від ефективності інвестиційної політики залежить стан справ в виробничій сфері, рівень технічної оснащеності підприємств, можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних і екологічних проблем.

Як зазначається в [1], історія досліджень питань оцінки інвестиційного клімату бере свій початок в першій половині 60-х років ХХ століття. Одним з перших у цій сфері було дослідження інвестиційного клімату країн світу, проведене Гарвардською школою бізнесу. Дослідження базувалося на експертних оцінках таких характеристик кожної країни, як законодавчі умови для іноземних і вітчизняних інвесторів, можливість вивезення капіталу, стабільність національної валюти, політична ситуація, рівень інфляції [1].